

A pályázat eredményeit az alábbi című, 260 old. + 140 fototábla terjedelmű, A4 formátumú, tanulmánykötetben adjuk közre. A kötetet, az ELTÉ-n lefolytatott közbeszerzési tárgyalás értelmében, az Eötvös Kiadó jelenteti meg, lektorálást követő nyomdai előkészítése folyamatban van (szerz.szám: E/20008/3/2012).

**Budapest : Földtani értékek és az ember
„In urbe et pro urbe”
(városgeológiai tanulmányok 2013)
szerk.: Mindszenty A.**

1.Bevezetés

2.A város-geológia fogalma – Geológia a városban, a városért (Geologia in urbe et pro urbe)

2.1.„Geologia pro urbe”

2.2.„Geologia in urbe”

3. Budapest (város-) geológiai tanulmányozásának története Szabó J.-tól máig

4. Természeti adottságok

4.1. Geológiai adottságok

4.1.1 A Budai-hegység szerkezete

4.1.2 A Budai-hegység földtani felépítése

4.1.3 Újabb adalékok a földtörténeti régmúlt eseményeinek pontosításához

4.1.3.1. A Budai-hegység triász korú dolomitjának porlódása

4.1.3.2 Egy különös, sokáig triász korúnak tartott sziklacsoport,
az Ínségkő valódi természete (Gellérthegy/Duna-part)

4.1.3.3 A Budai-hegység eocén karbonátos üledékeinek
közöttéválása és repedéskitöltései

4.1.3.4 Eocén kőzeteket átszelő repedéskitöltésekhez kapcsolódó
elváltozott zónák a budai barlangokban

4.1.3.5 Középső-miocén (~13-12 millió éves) tenger üledékei
a Ludovika téren és környékén

4.2.Geomorfológiai adottságok

4.2.1. A földtörténeti közelmúlt eseményei – tektonika

4.2.2. A földtörténeti közelmúlt eseményei – klíma

4.2.3. Újabb adalékok a földtörténeti közelmúlt eseményeinek pontosításához
a főváros területén

4.2.3.1 Periglaciális folyamatok nyomai a pleisztocén üledékekben

4.2.3.2 Folyóteraszok és travertinók Budapesten

4.2.3.3 Eolikus üledékek az I.terazon – Egy kora-holocén száraz

éghajlati epizód tanúi

- 4.2.3.4 Antropogén eredetű kora-holocén homokmozgás nyomai a főváros tágabb körzetében**
- 4.2.3.5 Erózió és üledékképződés/talajosodás természetes vetélkedése a hegyvidék és a síkság találkozásánál**
- 4.2.3.6 Földrengések nyomai (paleo-szeizmiték) egy óbudai pleisztocén-kora-holocén rétegsorban (Graphisoft-Park)**
- 4.2.3.7 Ósláp a város peremén (Ócsa) – Klimaváltozás, tektonika, vagy hidrogeológia?**
- 4.2.3.8 A negyedidőszaki események tanulságai**

4.3. Hidrogeológiai adottságok

4.3.1 Felszínalatti vizek - Kutatástörténet

4.3.2 A Budai termálkarszt rendszer jellemzői

4.3.2.1 A Budai termálkarszt helye a Dunántúli-középhegységi főkarsztvíztárolóban

4.3.2.2 Beszivárgási és megcsapolódási viszonyok

4.3.2.3 A kőzetek vízvezetési viselkedése és a felszínalatti lefolyást befolyásoló szerkezeti viszonyok

4.3.2.4 Kőzet-víz kölcsönhatás a felszín alatt - Miről mesélnek a karsztforrások

4.3.2.4.1 A hipogén karsztosodás folyamatai a felszín alatti vízáramlások tükrében

4.3.2.4.2 A Budai termálkarszt forrásainak története és a történet természettudományos mondanivalója

4.3.2.5 A Budai termálkarszt megcsapolódási jelenségeken alapuló modellje, ennek geológiai kiterjesztése és területi differenciálása

4.3.3. A termálkarszt megcsapolódás-történetének tanúi – A források ősei: a travertinók

4.3.3.1 Travertínó lerakódások a Budai hegységben

4.3.3.2 Kutatástörténet

4.3.3.3 A Budai-hegység édesvízi mészköveinek kora szedimentológiája, stabilizotóp-geokémiája és egy lehetséges öskörnyezeti rekonstrukció

4.3.3.3.1 Pleisztocénnél idősebb (késő-pannóniai) édesvízi mészkövek

4.3.3.3.2 Pleisztocén - Holocén édesvízi mészkövek

4.3.3.3.3 A teraszszintek és az édesvízi mészkövek kapcsolata

4.3.3.3.4 A forrás-kilépési pontok térbeli átrendeződésének története az édesvízi mészkövek korának tükrében

4.4 Szpeleológiai adottságok -A felszínalatti víz oldóhatásának tanúi: a budai barlangok

5. A természeti adottságok értékelése a városfejlődés szempontjából

5.1 A városfejlődés szempontjából előnyös geológiai adottságok:

Ásványi nyersanyagként felhasználható kőzetek

5.2 A földtani felépítésből fakadó hátrányok

5.3 A város szempontjából előnyös hidrológiai/hidrogeológiai adottságok

5.3.1 Hidrológia

5.3.1.1 Budapest vízellátása és szennyvízkezelése a városfejlődés tükrében

5.3.2. Hidrogeológia

5.3.2.1. A geotermikus hőhasznosítás lehetőségei Budapesten

5.3.2.1.1 Vízalapú hőszivattyús rendszerek telepítésének földtani lehetőségei

5.3.2.1.2 Termálvízalapú geotermikus fűtési rendszerek– Termelő/visszasajtoló kútpárok telepítési lehetőségei

5.3.2.1.3 A természetes források és a hasznosítás után elfolyó termálvizek hőpotenciálja

6. A városi környezet és a természet kölcsönhatása. A római kezdetektől a mai metropoliszig. (Esettanulmányok)

6.1. Az urbanizáció kezdetei (Aquincum) Láng Orsolya

6.1.1. A rómaiak Budapest területén – történeti áttekintés

6.1.2. Környezetformálás római módra:

6.1.2.1. Tereprendezések

6.1.2.2. Vízvezetés

6.1.2.3. Áradások, talajvíz

6.2. Az aquincumi fekete agyag rejtélye – Adalékok a római-kori környezet rekonstrukciójához

6.3. Egy római-kori forrásfoglalás környezet-átalakító hatásának nyomai Óbudán

6.4. Természeti erőforrás (ásványi nyersanyag) felhasználás a középkorban (a XI.kerületi kőérberki Árpádkori falu: Kána)

6.5 A Duna újkori mederváltozásai Budapestenél - A Budapest-környéki Duna- szigetek története

6.6. A Duna és a felszín alatti vizek kapcsolata

7. Városi tér - Természeti meghatározottság (szocio-geográfia)

7.1 Természet és ember viszonya a városban

A városfejlődés természeti tényezői Budapesten

7.2 Életminőség és természeti adottságok Budapesten

8. Földtani örökségünk – a Budai Termálkarszt

8.1 Alhévíz és Felhévíz hipogén karsztja

8.1.1 A Gellért-hegy

8.1.1.1 A Gellért-hegy barlangjai (Aragonit-barlang, Citadella-kristálybarlang)

8.1.1.2 A források és fürdők kiválásai (Ősforrás, Gellért-táró, Rudas-fürdő)

8.1.2 A Rózsadomb és környéke

8.1.2.1 A Szépvölgy – Rózsadomb környékének urbanizációja a barlangfelfedezések tükrében

8.1.2.2 A szépvölgyi és a Rózsadomb környéki nagy barlangok (Pál-völgyi-Mátyás-hegyi-, Harcsaszáj-Hideglyuk, Szemplő-hegyi, Ferenc-hegyi, József-hegyi, „Molnár János”-, Királylaki-bg)

8.1.2.3 Barlangi csepegő vizek – amiket elszennyezünk...

8.1.2.4 Miként járulhat hozzá egy cseppkőképződmény a beszivárgástörténet pontosításához? (A Budai-hegység legidősebb vizsgált cseppkőve: az Óriás cseppkő. A Búboskemence cseppkőlefolyásának története)

8.1.3 Az egykori karsztvízszint változások nyomai: barlangszintek, barlangi kiválások és travertínók

8.1.3.1 Barlangi kiválás-típusok (szpeleotémák)

8.1.3.2 A paleokarsztvízszint változásainak vizsgálata vízszintjelző barlangi kiválások koradatai alapján

8.1.3.3 A barlangszintek, barlangi kiválások és travertínók kapcsolata

8.2 A Budai Vár-hegy barlangjai

8.3 Észak-Buda nyílt karsztja és környezetvédelmi problémái

8.3.1 A Csókavári-kőfejtő barlangjai, szennyezése és kármentesítése

8.3.2 Az Ürömi-víznyelő vízgyűjtő területének környezeti állapota

8.4 A Városligeti-II. fúrás (Széchenyi-fürdő) ásványkiválásainak tanulságai

9. A Budai Termálkarszt turisztikai értékei (védett földtani objektumok)

9.1 A rózsadombi barlangok hasznosítása

9.1.1 A Pál-völgyi-barlang kiépítése, turizmusa és idegenforgalmi jelentősége

9.1.2 Overallos barlangtúrák a Mátyás-hegyi-barlangban

9.1.3 A Szemplő-hegyi-barlang kiépítése, turizmusa és idegenforgalmi jelentősége

9.1.4 Barlangterápia a Szemplő-hegyi-barlangban

Függelék: Tanösvények